

Høringssvar – Endringer i reglene om interkommunalt samarbeid

NITO – Norges ingeniør- og teknologorganisasjon er landets største fagorganisasjon for ingeniører og teknologer med over 120 000 medlemmer. Våre medlemmer spiller en nøkkelrolle i å utvikle og vedlikeholde kritisk infrastruktur og implementere teknologiske løsninger i hele landet. NITO takker for muligheten til å komme med innspill til forslag om endringer i reglene om interkommunalt samarbeid.

Generelt

NITO støtter departementets initiativ til å styrke og videreutvikle det juridiske rammeverket for interkommunalt samarbeid. I vårt høringssvar til Kommunekommisjonen (NOU 2026: 1) tok NITO til orde for at det bør legges til rette for mer formaliserte interkommunale samarbeid, særlig på områder som digitalisering, informasjonssikkerhet, teknologisk beredskap og vann og avløp (VA). Vi pekte også på at en ny, sammenslått tilskuddsordning på klima- og naturfeltet bør kunne benyttes til å støtte interkommunalt samarbeid om store VA-prosjekter. De foreslåtte regelendringene er derfor et velkomment og nødvendig steg for å gi kommunene bedre verktøy til å løse oppgavene i fellesskap. Samtidig savner vi en nærmere vurdering av de ansattes rettsstilling, og mener loven bør kreve at samarbeidsavtalen regulerer dette ved etablering, uttreden og oppløsning av oppgavefellesskap.

Interkommunalt samarbeid er avgjørende for lovoppfyllelse i teknisk sektor

NITO ønsker å gjøre departementet oppmerksom på ny empiri som underbygger betydningen av de foreslåtte endringene. Menon Economics har på oppdrag for NITO kartlagt sikkerhet og beredskap i norske kommuner (Menon-rapport 76-2026 «Mot værhard virkelighet»). Et av rapportens klareste funn er at interkommunalt samarbeid om vann og avløp er den sterkeste enkeltprediktoren for lovoppfyllelse på VA-området, med en statistisk sammenheng som er signifikant på 1-prosentnivå. Kommuner som deltar i interkommunalt VA-samarbeid scorer markant høyere på lovoppfyllelse enn kommuner som ikke gjør det.

Samtidig viser rapporten at 79 prosent av kommunene ikke har noe interkommunalt samarbeid om vann og avløp. Gjennomsnittlig lovoppfyllelse på tvers av fire tjenesteområder (risiko og sårbarhet, vannforsyning, avløpsrensing og plan og bygg) er kun 78 prosent, og ingen kommuner oppfyller alle lovkravene fullt ut. Små og perifere kommuner sliter mest. Gapet mellom krav og kapasitet er strukturelt betinget og voksende.

Denne kunnskapen gjør det etter NITOs syn avgjørende at det juridiske rammeverket for interkommunalt samarbeid gjør det enkelt og attraktivt for kommunene å etablere slike samarbeid, særlig i teknisk sektor.

Oppgavefellesskap med vedtaksmyndighet

NITO støtter forslaget om at kommunalt oppgavefellesskap skal kunne delegeres myndighet til å fatte enkeltvedtak. For tekniske tjenester som byggesaksbehandling, VA-tjenester, arealplanlegging, kan dette gi små kommuner tilgang til fagmiljøer og spesialisert kompetanse de ikke kan bygge opp alene. Værhard-rapporten dokumenterer at kommunestørrelse målt i innbyggertall er den sterkeste strukturelle forklaringsfaktoren for lovoppfyllelse, og at mange små kommuner har en uformell og personavhengig tilnærming til beredskapsarbeidet der én til to ansatte dekker hele teknisk sektor. Muligheten for vedtaksmyndighet i oppgavefellesskap kan bidra til å løse dette gjennom felles fagmiljøer med tilstrekkelig bredde og dybde.

NITO mener delegert vedtaksmyndighet bør forutsette at oppgavefellesskapet har et eget fast fagmiljø med relevant kompetanse. Myndighetsutøvelse kan ikke i hovedsak hvile på innleide konsulenter, både av hensyn til rettssikkerhet, kontinuitet og kommunenes egen bestillerkompetanse.

Vertskommunesamarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner

NITO er positiv til å utvide vertskommunemodellen til å omfatte samarbeid mellom kommuner og fylkeskommuner. Værhard-rapporten identifiserer at fylkeskommunenes potensial som støtteaktør for kommunene er reelt, men uinnfridd. Fylkeskommunene kan bidra med planveiledning, kompetansebygging og fasilitering av erfaringsnettverk, men mangler i dag formelle samarbeidsstrukturer og tilstrekkelige ressurser til dette. Å åpne for vertskommunesamarbeid på tvers av forvaltningsnivåer kan bidra til å realisere dette potensialet, særlig innen planlegging og sikkerhet i teknisk sektor.

Ansattes rettigheter må sikres ved etablering og avvikling

Departementets omtaler i liten grad de ansattes rettsstilling. Opprettelse, endringer eller avvikling av et oppgavefellesskap kan innebære at det skjer en virksomhetsoverdragelse etter arbeidsmiljøloven kapittel 16. Samtidig kan det oppstå situasjoner hvor vilkårene for virksomhetsoverdragelse ikke er oppfylt, eller hvor dette er rettslig usikkert.

NITO mener derfor at loven bør stille krav om at samarbeidsavtalen regulerer de ansattes rettsstilling ved etablering, uttreden og oppløsning av oppgavefellesskap. Dette bør blant annet omfatte hvordan spørsmål om virksomhetsoverdragelse skal vurderes, hvilke rettigheter ansatte skal ha dersom arbeidsmiljøloven kapittel 16 ikke kommer til anvendelse, og hvordan en eventuell oppløsning eller overtallighet skal håndteres. Samarbeidsavtalen bør også slå fast at tillitsvalgte involveres tidlig i prosessen, at lønns-, tariff- og pensjonsrettigheter videreføres, og at arbeidsgiveransvaret er entydig plassert.

Samarbeid må bygge fagmiljøer

NITO vil understreke at det overordnede formålet med interkommunalt samarbeid må være å bygge reelle fagmiljøer med tilstrekkelig bredde og dybde. Kompetanseutfordringen i kommunene er flerdimensjonal: noen kommuner mangler spesialisert fagkompetanse, særlig innen VA. Andre mangler ikke kompetanse, men kapasitet til å bruke den kompetansen de har, fordi ansatte er bundet til daglig drift. Kommunene kjøper

dessuten i stadig større grad tjenester fra konsulenter og entreprenører, noe som stiller krav til intern bestiller- og koordineringskompetanse. Interkommunalt samarbeid kan adressere alle disse dimensjonene dersom det utformes riktig.

NITO anbefaler at departementet vurderer hvordan det juridiske rammeverket kan suppleres med aktive stimulerings tiltak, slik at potensialet i de nye samarbeidsformene faktisk realiseres. Eksempler på slike tiltak er øremerkede tilskudd til etablering av nye VA-samarbeid og målrettet veiledning fra statsforvalterne. Behovet for ingeniørkompetanse i kommunene vil øke kraftig fremover, værhard-rapporten anslår et behov på rundt 800 ingeniørårsverk per år knyttet til klimasikring og VA-investeringer alene i perioden 2025–2045. Et godt juridisk rammeverk for interkommunalt samarbeid er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig, forutsetning for å møte dette behovet.

Med vennlig hilsen

Kjetil Lein
President

Egil Thompson
Generalsekretær

Brevet er elektronisk godkjent og inneholder derfor ikke signaturer.